• ПІЗНАЙ СВІЙ КРАЙ

ДРУЖБА (Дранча)

Найдавніші відомості про Дранчу маємо з 1545 року в описі майна Кременецького замку. Там сказано про «городню Ледухівського з Дранчья», яка утримується разом із «горднею з села Ледухова». Луцький історик Володимир Рижко повідомляє, що нащадок роду Галки-Салави Нестор Галка (пан Лідихівський) за військові заслуги отримує Лідихів і починає будівництво замкових укріплень. Можливо, дранецький замок знаходився на Красній горі.

Існують перекази, що першими поселенцями були кріпаки, які втікали від пана, що жив у с. Підзамче. Люди були бідними, ходили в дранті. Від чого і пішла назва Дранча. В першій половині XVIII ст. виникають села Березина і Прокази. Село Дранча Руська виникло як поселення біля військової застави на кордоні між Російською та Австрійською імперіями. Сьогодні кордон – це польова дорога за хутором Малі Гаї.

У 1675 році на Красній горі відбулася велика битва між турками і місцевим населенням, в якій нападники зазнали поразки. Обагрену людською кров'ю гору починають називати Красною. Є й інша версія. Підійшли турки до Почаєва. Люди були в розпачі. Вони боялися, що їхнє місто буде пограбоване і спалено разом з Почаївською Лаврою. З надією, що Матір Божа захистить, багато людей зібралися коло монастиря і пристрасно молилися. Градом посипалися стріли з боку турків на Почаївську обитель. Але що це? Стріли поверталися назад, вбиваючи загарбників. Це Мати Божа розпростерла руки над монастирем, щоб не допустити до священного місця іновірців. Турки злякались і почали тікати. Їх шлях пролягав через гору, що височіла на схід від теперішньої Дружби. З списами, вилами і шаблями кинулися дранчуки на ворога. Перелякані турки втікали стрімголов. На цій горі турецький хан загубив чесну шапку. Отямившись, вернувся за нею, але не знайшов. З цього часу гору звуть Красною.

Основним заняттям селян було землеробство. За Польщі сажень землі коштував 2 злотих, ліс був ще дорожчий. Кінь – 100 злотих, корова - до 70. Косар у господаря за день міг заробити 2 злотих, не враховуючи харчування.

Найбагатшими в селі були ті, хто мав більше 25 десятин землі. Найбідніші мали від 1 до 4 десятин. В Березині багатими селянами були Бурмай і Поборецький. Їхні жінки походили з панського роду і одержали землю в приданє. Бурмай мав у господарстві мотора, молотарку, чотирьох коней, худобу. Постійно на нього працювало двоє найнятих і ще він наймав людей на сезонні роботи. Поборецький не міг обробляти всю свою землю, тому часто віддавав її за половину врожаю.

Знову горе доводили людей до відчаю і збентеження, що сьогодні встановлений житель с. Дранча пам'ятник, на якому написано: «Сей пам'ятник споруджен на месте убийства Миколая Андрієвича Бурмай 15 июня 1939 года на 55 году жизни. Убийство невинного человека совершил житель села Дранча Петр Орловский, пронзивши удара ножом в сердце".

Миколая Бурмая та Петра Орловського були сусідами. Обоє Бурмаєм. Розпочалися одного року жнива і на Орловському почало зазавалось, щоб хліб його зжали, а тому він щодня переглядав, чи часом всередині застрягав він на полі Миколи Бурмая. Той збирав колоски і ображався. Тричі ще посварились. Іншого разу побачив, як косарка на межі траву. Орловський схопив косу, кинувся до косарки. "Ти що, хочеш, щоб я без корови остався?" – „Що ти! Я жну траву зі свого боку". Петро Орловський вдарив серпом Бурмая у груди.

А ще у полі між Руською Дранчею і Березиною стоїть пам'ятник важким часам. Зморені важкою працею і голодом хлібороби з нетерпінням чекали жнив, нового врожаю, Та перед жнивами пронісся сильний буревій, пройшов град. „ Прогнівили Бога! За гріхи така кара!", - подумали люди і разом із священиком обійшли поля хресним ходом. Ось тоді і з'явився пам'ятник – оберіг від всякого лиха....

За Польщі у селі було шість ковалів та столярів. Був паровий млин. Кожен, хто приїздив молоти, брав з собою і дрова. В млині навіть робили олію.

Займались торгівлею в основному євреї. У так званих, лавках продавали сірники, гас, оселедці, сіль, дещо із взуття, тканини. Власники лавок закупляли в населення худобу і відправляли до Радивилова, Бродів. Там вантажили у вагони і везли у Польщу. Назад привозили знаряддя праці, Великим попитом користувались чеські плуги.

Розпочалася Друга світова війна. 25 червня 1941 року з'явилися німецькі війська на території села.

Коли в селі запанувала німецька влада, люди ховалися по льохах, лісах. Забирали німці все: коні, свині, корови, птицю. Борошно люди мололи на жорнах підпільно. Поліщук Віра згадує: «Люди ходили в поле, збирали колоски пшениці, жита. Коли приносили, клали ці колоски в піч. Виймали з печі обсмажені зерна і їли. Які вони були добрі! Вже коли було трішки зерна, то мололи на жорнах. З того борошна випікали хліб. Коли пекли хліб, то було свято, бо хліба постійно не було.»

У 1942 році перед Великоднем молодих людей почали вивозити на примусові роботи в Німеччину. Мовчан Дарія згадує: «Везли до станції, а там вантажили в товарні поїзди і везли , як худобу, без води і їжі. Одних забирали на роботи до господарів, а інших на заводи, в шахти. Хто потрапляв до господарів, тим було легше, хоч тяжко працювали, але щось їсти було, а ті, що були на заводах, жили, як в концтаборі – жили в бараках за колючим дротом. Хліб і вістки з дому були найцінніщими».

З 23 березня 1944 року війська 350-ї Червонопрапорної Ордена Богдана Хмельницького дивізії вели бої за село Дружбу. Близько двох тижнів тут точилися жорстокі бої, село не раз переходило з рук в руки. Під час цих боїв загинуло 124 воїни з різних куточків колишнього Радянського Союзу. Їхні останки були перезахоронені у 1975 році в єдиній братській могилі. Проти фашистів на різних фронтах воювали 136 односельчан, 59 з них загинули. Їх імена викарбувані на гранітному сільському обеліску разом з іменами російських солдат, які тут загинули.

Далі буде.